

Tillstånds- och tillsynsverkets anvisning för att upptäcka lövplattmask (*Obama nungara*)

Tillstånds- och tillsynsverket påminner om att arter på EU:s eller på den nationella förteckningen över invasiva främmande arter inte får importeras till Finland från områden utanför EU och inte heller från ett annat EU-land och de får inte heller släppas ut i miljön eller innehas, födas upp eller odlas, transporteras, släppas ut på marknaden, förmedlas, säljas eller på annat sätt överlåtas.

Under den senaste tiden har det med plantor till Finland kommit in lövplattmask (*Obama nungara*), som finns på EU:s förteckning över invasiva främmande arter. Information nedan är lånad från portalen vieraslajit.fi, som upprätthålls av Naturresursinstitutet.

Lövplattmasken har klassificerats som invasiv främmande art av unionsbetydelse. Invasiva främmande arter av unionsbetydelse får inte föras in på EU:s område och inte heller får en sådan art inte släppas ut i miljön, innehas, födas upp eller odlas, transporteras, vidarebefordras, säljas, marknadsföras eller överlämnas till någon.

Lövplattmasken (*Obama nungara*) är en plattmask som spridit sig till Europa från Sydamerika. Arten sprider sig mellan länderna till exempel via handel med trädgårdsprodukter. Lövplattmasken är ett rovdjur som kryper fram längs marken och använder dagmaskar, snäckor och annan markfauna som näring.

Lövplattmasken sprider sig till olika länder vanligtvis i rotknölar på plantor och växter som säljs till olika trädgårdar. När växter köps i handeln lönar det sig att först placera dem åtskilda från andra växter på ett hårt underlag eller på en marktäckningsduk. Växterna inspekteras visuellt. Krukorna och omgivningen kring dem inspekteras. Växterna lyfts upp ur krukorna och krukans insida och jord-/rotklumpen inspekteras visuellt. Arten är som aktivast när skymningen har fallit. Granskningen av jordklumpen kan göras i mörkret med hjälp av ficklampa, för då är det lätt att urskilja lövplattmasken i jorden tack vare maskens glansiga yta som reflekterar ljus.

Om man upptäcker lövplattmaskar, ska de antingen bekämpas eller produkten förstöras. Det finns tre bekämpningssätt: plocka lövplattmaskar för hand, värmebehandla plantan eller frysa ner plantan. Det är skäl att beakta att metoderna i första hand har testats i fråga om huruvida lövplattmasken, inte växterna, klarar sig. De temperaturer som nämns för värmebehandlingen uppskattas inte vara skadliga för de flesta växter, men det behövs mer erfarenheter och forskning.

Då lövplattmasken plockas för hand, plockar man bort alla individer, sedan isolerar man växterna och granskar dem dagligen, tills nya individer av lövplattmask inte har upptäckts på två dygn. De maskar som man plockat bort kan man avliva genom att lägga dem i ett värmetåligt kärl och hålla kokande vatten över dem. Alternativt kan man

lägga maskarna i kylskåp i några timmar och efter det i frysen i ett dygn. Metoden är osäker, eftersom det kan finnas individer inuti jorden och det är lätt att missa små individer och ägg. Därför rekommenderas att rotknölen frys- eller värmebehandlas.

Vid värmebehandling behandlas rotknölen med varmt vatten. Lövplattmasken dör om den utsätts för temperaturer på över 39 °C under cirka 15 minuters tid. Rotknölen sänks ner i 40 °C varmt vatten i 15 minuter. I detta fall ska man säkerställa sig om att temperaturen även i den innersta delen av rotknölen stiger och hålls vid 40 °C i önskad tid. Som hjälp kan man använda sig av en termometer som läggs mitt i krukans och vara beredd på att lägga till varmt vatten under behandlingen.

Vid frysbehandling fryser man ner en växt eller annat växtmaterial som innehåller lövplattmask. Lövplattmasken dör då den fryses ner i -3 °C i ett dygns tid. Det är viktigt att temperaturen är tillräckligt kall i hela krukans och hålls på den nivån i ett dygns tid. Denna metod innebär att nedfrysningen sker i frysen. De kalla temperaturer som råder utomhus anses inte lika tillförlitliga, eftersom det är många faktorer (exempelvis snötäcket) som påverkar om krukans blir genomfusen, och därför kan man inte säkerställa att krukans blir tillräckligt genomfusen utomhus.

Fastän arten i huvudsak sprider sig med krukplantor och -växter, kan inte heller annat växtmaterial som importerats från Europa anses vara riskfritt och därför ska även de inspekteras.

Enligt anvisningar från avfallsstationerna ska avfall som innehåller invasiva främmande arter förpackas i tätt förslutna plastpåsar och förstöras med blandavfallet. Vi uppmanar aktörerna att vara alerta och om arten upptäcks, meddela observationer i vieraslajit.fi-portalen samt bekämpa den.

Om en art upptäcks i enskilda produkter som en del av ett större parti, är det motiverat att anta att arten kan förekomma också i andra produkter i samma parti, även om inga individer skulle ha observerats. Det mest effektiva är då att behandla hela partiet som förorenat och rikta bekämpningsåtgärderna mot alla produkter i partiet.

Kontaktuppgifter när det gäller lövplattmask och även andra invasiva främmande arter är Tillstånds- och tillsynsverkets registratorkontor, registratur@lvv.fi eller direkt till sakkunnig, koordinator för frågor som gäller främmande arter Reima Leinonen, e-post fornamn.efternamn@lvv.fi, tfn 0295 254 194.